

Kodeks spółek handlowych. Komentarz

Wydanie 4.

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Kodeks spółek handlowych¹

z dnia 15 września 2000 r. (Dz.U. Nr 94, poz. 1037)

Tekst jednolity z dnia 22 lipca 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 1526)

(zm.: Dz.U. 2018, poz. 398; 2019, poz. 55, poz. 1655, poz. 1798; 2020, poz. 288, poz. 2320; 2021, poz. 2052; 2022, poz. 807)

¹ Treść odnośnika publikujemy na końcu ustawy.

Tytuł I. Przepisy ogólne

Literatura: *R. Adamus* (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz do nowelizacji. Prawo holdingowe. Zmiany w funkcjonowaniu organów spółek kapitałowych, Warszawa 2022; *M. Barczak*, Glosa częściowo krytyczna do wyr. WSA w Warszawie z 21.6.2005 r., VI SA/Wa 1981/04, Pr. Sp. 2007, Nr 3; *M. Bielecki*, Przeniesienie ogółu praw i obowiązków w handlowej spółce osobowej, MoP 2005, Nr 5; *K. Bilewska*, Dopuszczalność stwierdzenia nieważności uchwały zgromadzenia wspólników na podstawie art. 58 KC – glosa do wyroku SN z 15.10.2009 r., I CSK 94/09, MoP 2010, Nr 18; *P. Błaszczak*, Ochrona wspólnika mniejszościowego spółki zależnej, Warszawa 2013; *M. Buszkiewicz*, Instytucja wydawania poleceń przez spółkę dominującą a ochrona wspólników mniejszościowych spółki zależnej obecnie i w projekcie prawa grup spółek, PPH 2022, Nr 3; *M. Chomiuk*, *R. Harnos*, Uwagi prawoporównawcze z perspektywy prawa niemieckiego do projektu prawa grup spółek, MPH 2021, Nr 1; *W. Czachórski*, Zobowiązania. Zarys wykładu, Warszawa 1974; *T. Czech*, Zastaw na udziale w spółce jawnej, Pr. Sp. 2009, Nr 2; *S. Czepita*, *Z. Kuniewicz*, Spór o konwalidację nieważnych czynności prawnych, PiP 2002, Nr 9; *R. Czerniawski*, Kodeks spółek handlowych. Przepisy o spółce akcyjnej. Komentarz, Warszawa 2004; *D. Dąbrowski*, Rozwiązanie spółki kapitałowej przez sąd na podstawie przepisów art. 21 Kodeksu spółek handlowych, PUG 2001, Nr 12; *S. Dmowski*, *S. Rudnicki*, Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna, Warszawa 2004; *V. Emmerich*, *M. Habersack*, Aktien- und GmbH-Konzernrecht. Kommentar, München 2019; *A. Gierat*, Konsekwencje prawne nieprzestrzegania zasad reprezentacji spółek kapitałowych, Pr. Sp. 2001, Nr 1; *B. Gliński*, Efektywność powództwa actio pro socio w kontekście free rider problem, PPH 2014, Nr 5; *E. Gniewek*, Subsidiarna odpowiedzialność członków ułomnych osób prawnych w kodeksie cywilnym i kodeksie spółek handlowych, w: *J. Frąckowiak* (red.), Kodeks spółek handlowych po pięciu latach, Wrocław 2006; *R. Golat*, Prawa na dobrach niematerialnych jako przedmiot aportu w spółkach kapitałowych (ze szczególnym uwzględnieniem problematyki know-how), Pr. Sp. 2002, Nr 4; *W. Goneta*, Uwagi o czynnościach prawnych między bankiem a członkami jego organów, Rej. 2006, Nr 10; *G. Gorczyński*, Spółka jawna jako podmiot prawa, Warszawa 2009; *R. Harnos*, *M. Chomiuk*, Uwagi prawoporównawcze z perspektywy prawa niemieckiego do projektu prawa grup spółek, MPH 2021, Nr 1; *A. Herbet*, Spółka komandytowa według kodeksu spółek handlowych. Komentarz, Lublin 2004; *J. Ignatowicz*, Prawo rzeczowe, Warszawa 1994; *G. Janas*, Ogół praw i obowiązków wspólnika spółki jawnej jako przedmiot zastawu rejestrowego, PPH 2006, Nr 8; *K. Jasiński*, Odstąpienie od umowy przeniesienia ogółu praw i obowiązków w spółce osobowej a odpowiedzialność wspólnika przystępującego, PS 2016, Nr 5; *W. Jurciewicz*, Nieważność uchwał w spółkach kapitałowych, PPH 2008, Nr 5; *K. Jurzak*, O wadliwości w zakresie regulacji formy i treści polecenia koncernowego, MoP 2022, Nr 8; *J.R. Kaczor*, Wniesienie know-how do spółki z o.o., PPH 1999, Nr 5; *M. Kaliński*, Szkoda akcjonariusza wywołana czynnym skierowanym przeciwko spółce. Glosa do wyroku SN z dnia 22 czerwca 2012 r., V CSK 338, PiP 2015, Nr 11; *M. Kaliński*, Szkoda na mieniu i jej naprawienie, Warszawa 2014; *T. Kalwat*, Nieważność umowy spółki kapitałowej – art. 21 k.s.h., PPH 2002, Nr 5; *A. Karolak*, O potrzebie zmian regulacji jednoosobowej spółki z o.o. – uwagi de lege ferenda, MoP 2003, Nr 8; *W.J. Katner*, Podwójna czy potrójna podmiotowość w prawie cywilnym?, w: *L. Ogiełto*, *W. Popiołek*, *M. Szpunar* (red.), Rozprawy prawnicze. Księga pamiątkowa profesora Maksymiliana Pazdana, Kraków 2005; *A. Kidyba*, Atypowe spółki handlowe. Uwagi de lege lata i de lege ferenda, Kraków 2001, 2006; *A. Kidyba*, Uchwały w spółkach osobowych i ich zaskarżanie, PPH 2014, Nr 9; *D. Kielb*, Znaczenie wpisu wspólnika przystępującego do spółki komandytowej w KRS, MoP 2017, Nr 18; *K. Knoppek*, Dokument w procesie cywilnym, Poznań 1993; *K. Kopaczyńska-Pieczniak*, Pozycja prawna wspólnika spółki jawnej, Warszawa 2013; *G. Kozieł*, Dopuszczalność sprzedaży egzekucyjnej praw wspólnika a stosunek członkostwa w handlowej spółce osobowej, Pr. Sp. 2008, Nr 10; *G. Kozieł*, Możliwość przenoszenia ogółu praw i obowiązków wspólników handlowych spółek osobowych a wybrane konstrukcje atypowe w spółce jawnej, PPH 2006, Nr 3; *G. Kozieł*, Przeniesienie praw i obowiązków wspólnika jako instrument kształtowania struktury jednoosobowej spółki partnerskiej, PPH 2005, Nr 2; *G. Kozieł*, Przesłanki przenoszalności praw i obowiązków wspólników w handlowych spółkach osobowych, PPH 2003, Nr 11; *G. Kozieł*, Zakres przedmiotowy i podmiotowy przeniesienia praw i obowiązków wspólnika handlowej spółki osobowej, PPH 2003, Nr 12; *J. Krauss*, Odpowiedzialność wspólników za zobowiązania spółek osobowych, w: *M. Dumkiewicz*, *K. Kopaczyńska-Pieczniak*, *J. Szczotka* (red.), Sto lat polskiego prawa handlowego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Andrzejowi Kidybie, t. 1, Warszawa 2020; *J. Kruczałak-Jankowska*, *K. Trzczyński*, Kilka uwag na temat zakresu pojęciowego prowadzenia spraw i reprezentacji w spółkach osobowych w kodeksie spółek handlowych, w: *J. Frąckowiak* (red.), Kodeks spółek handlowych po pięciu latach, Wrocław 2006; *Z. Kuniewicz*, *B. Ziemiannin*, Wybrane problemy dotyczące zmiany umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, w: *M. Modrzejewska* (red.), Prawo handlowe XXI wieku. Czas stabilizacji, ewolucji czy rewolucji. Księga jubileuszowa Profesora Józefa Okolskiego, Warszawa

2010; *J. Kuropatwiński*, Zbycie idealnej części udziału w spółce osobowej, *Glosa* 2011, Nr 2; *M. Kutyła*, Prawa na nieruchomości jako aport, *MoP* 1999, Nr 4; *R.L. Kwaśnicki*, Autonomia woli w kształtowaniu postanowień umowy (aktu założycielskiego) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, *Pr. Sp.* 2003, Nr 7–8; *R.L. Kwaśnicki*, Swoboda w kształtowaniu treści umów i statutów spółek kapitałowych (na tle prawa niemieckiego), *Warszawa* 2010; *M. Litwińska*, Umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, *Warszawa* 1999; *M. Mataczyński*, „Złote akcje” w orzecznictwie ETS, *PPH* 2004, Nr 3; *M. Michalski*, Kontrola kapitałowa nad spółką akcyjną, *Kraków* 2004; *J. Mojak, J. Widło*, Zastaw rejestrowy i rejestr zastawów. Komentarz, *Warszawa* 2008; *P. Moskała*, Prawne instrumenty zarządzania zgrupowaniem spółek kapitałowych, *Warszawa* 2020; *A. Nowacki*, Odpowiedzialność wspólnika przystępującego oraz wspólnika występującego ze spółki osobowej na podstawie art. 10 k.s.h., w: *A. Dańko-Roesler, M. Leśniak, M. Skory, B. Sołtys* (red.), *Ius est ars boni et aequi. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Józefowi Frąckowiakowi*, *Wrocław* 2018; *A. Opalski*, Prawo zgrupowań spółek, *Warszawa* 2012; *K. Oplustil*, Instrumenty nadzoru korporacyjnego (corporate governance) w spółce akcyjnej, *Warszawa* 2010; *K. Osajda*, Kodeks spółek handlowych w orzecznictwie Sądu Najwyższego w II półroczu 2004 r., *Glosa* 2006, Nr 1; *K. Osajda*, O mankamentach regulacji spółek osobowych w kodeksie spółek handlowych, *PPH* 2012, Nr 10; *R. Pabis*, Skutki wadliwości czynności prawnych w świetle art. 17 § 1 i 2 k.s.h., *PPH* 2001, Nr 6; *M. Pazdan*, Kodeks spółek handlowych a kodeks cywilny, *PiP* 2001, Nr 2; *P. Piniór*, Charakter prawny spółek osobowych w stadium organizacji, *Pr. Sp.* 2009, Nr 7–8; *P. Piniór*, Dominacja krzyżowa. Zarys problematyki, w: *J. Frąckowiak* (red.), *Kodeks spółek handlowych po pięciu latach*, *Wrocław* 2006; *M.R. Podświadek*, Spółka komandytowa w organizacji, *PPH* 2004, Nr 9; *W. Popiołek*, Udział w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jako przedmiot wkładu niepieniężnego do innej spółki – zagadnienia wybrane, *Rej.* 1995, Nr 9; *U. Promińska*, O potrzebie zmian Kodeksu spółek handlowych w zakresie regulacji handlowych spółek osobowych, *PPH* 2018, Nr 9; *U. Promińska*, Spółka partnerska, *Warszawa* 2013; *Z. Radwański*, Kodeks cywilny i inne teksty prawne. Wprowadzenie, *Warszawa* 2004; *Z. Radwański*, Podmioty prawa cywilnego w świetle zmian kodeksu cywilnego przeprowadzonych ustawą z dnia 14 lutego 2003 r., *PS* 2003, Nr 7–8; *Z. Radwański*, Prawo cywilne – część ogólna, *Warszawa* 2005, 2007; *Z. Radwański*, Teoria umów, *Warszawa* 1977; *M. Romanowski*, Pojęcie spółki dominującej w kodeksie spółek handlowych, *PiP* 2004, Nr 5; *K. Rudnicki*, Uzależnienie działania zarządu spółki kapitałowej od decyzji innych organów spółki, *MoP* 2000, Nr 7; *R. Siwik*, Charakter prawny umowy spółki z o.o., w: *R.L. Kwaśnicki, P. Letolc* (red.), *Prawo spółek handlowych. Orzecznictwo 2011–2012*, *Warszawa* 2013; *R. Siwik*, Stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia wspólników na podstawie art. 58 KC, w: *R.L. Kwaśnicki, P. Letolc* (red.), *Prawo spółek handlowych. Orzecznictwo 2011–2012*, *Warszawa* 2013; *S. Sotysiński*, Czynności rozporządzające. Przyczynek do analizy podstawowych pojęć cywilistycznych, w: *J. Bleszyński, J. Rajski* (red.), *Rozprawy z prawa cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci Witolda Czachórskiego*, *Warszawa* 1985; *S. Sotysiński*, Nieważne i wzruszalne uchwały zgromadzeń spółek kapitałowych, *PPH* 2006, Nr 1; *S. Sotysiński*, Przepisy ogólne kodeksu spółek handlowych (wybrane zagadnienia), *PiP* 2001, Nr 7; *R.T. Stroński*, Zdolność aportowa przedsiębiorstwa, *PPH* 1997, Nr 11; *A. Szajkowski*, Prawo spółek handlowych, *Warszawa* 1997; *T. Szczurowski*, Zastosowanie art. 210 Kodeksu spółek handlowych przy zmianie umowy spółki komandytowej, *PUG* 2019, Nr 1; *A. Szpunar*, O konwalidacji wadliwych czynności prawnych, *PiP* 2002, Nr 7; *A. Szumański*, Ograniczona regulacja prawa holdingowego (prawa grup spółek) w kodeksie spółek handlowych, *PiP* 2001, Nr 3; *A. Szumański*, Wyłączenie wspólnika ze spółki komandytowej zawiązanej w celu wykonywania wolnego zawodu, *PPH* 2012, Nr 1; *J. Szwaja*, Pojęcie „przedsiębiorstwo” w Kodeksie spółek handlowych, w: *W. Pyziół* (red.), *Studia z prawa prywatnego gospodarczego. Księga pamiątkowa ku czci prof. Ireneusza Weissa*, *Kraków* 2003; *J. Szwaja, S. Stanisławska-Kloc*, Obowiązek wstrzymania się członka zarządu od rozstrzygania spraw (art. 202 i 373 kodeksu handlowego), *Pr. Sp.* 2000, Nr 3; *M. Śledzikowski*, Translatywne nabycie statusu komandytariusza w ramach spółki komandytowej, *PPH* 2016, Nr 5; *M. Tarska*, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Istota. Ustrój. Funkcjonowanie, *Warszawa* 2003; *M. Tarska*, Spółki osobowe – głos w dyskusji, *PPH* 2018, Nr 9; *M. Tarska*, Zakres swobody umów w spółkach handlowych, *Warszawa* 2012; *M. Tyrakowska*, Podmiotowość cywilnoprawna osób ustawowych na przykładzie spółki jawnej, *PPH* 2010, Nr 5; *H. Urbańczyk*, Przedsiębiorstwo jako aport w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, *Pr. Sp.* 1999, Nr 9; *M. Wach*, Status ułomnych osób prawnych w polskim prawie cywilnym, *Warszawa* 2008; *I. Weiss*, Klasyfikacja postanowień statutu spółki akcyjnej, *MoP* 1994, Nr 8; *A.J. Witosz*, Odpowiedzialność wspólników spółek osobowych. Przypadki szczególne, *Warszawa* 2008; *A.J. Witosz*, Wprowadzenie spraw i reprezentacja spółek osobowych, *Warszawa* 2013; *A.J. Witosz*, Subsydiarna odpowiedzialność wspólników spółek osobowych. Zasady naczelné, *Warszawa* 2009; *A.J. Witosz*, Wpływ podziału lub połączenia wspólników spółki osobowej na członkostwo w tej spółce, *PPH* 2009, Nr 1; *S. Włodyka*, Kodeksowe spółki atypowe, *Warszawa* 2004; *J. Wojtach*, Dopuszczalność przeniesienia ogółu praw i obowiązków wspólnika spółki osobowej na samą spółkę, *PPH* 2011, Nr 6; *G. Wolak*, O formie zmiany umowy (statutu) spółek kapitałowych w organizacji, *Pr. Sp.* 2010, Nr 5; *R. Woźniak*, Możliwość przeniesienia praw i obowiązków wspólnika spółki komandytowej na jedynego wspólnika, *PPH* 2019, Nr 12; *Ł. Zamojski*, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością oparta na wzorcu umowy – „S24”, *Pr. Sp.* 2012, Nr 3; *A. Żuk*, Postępowanie w sprawach gospodarczych, *Warszawa* 2009.

Dział I. Przepisy wspólne

Art. 1. [Zakres regulacji; rodzaje spółek]

§ 1. Ustawa reguluje tworzenie, organizację, funkcjonowanie, rozwiązywanie, łączenie, podział i przekształcanie spółek handlowych.

§ 2.² Spółkami handlowymi są: spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa, spółka komandytowo-akcyjna, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, prosta spółka akcyjna i spółka akcyjna.

Spis treści

	Nb		Nb
I. Charakter prawny KSH	1	e. Łączenie spółek	13
A. Zagadnienia ogólne	1	f. Podział spółki	20
B. Zagadnienia szczegółowe	7	g. Przekształcanie spółki	22
a. Tworzenie spółki	8	II. Relacja KSH do innych przepisów prawa	24
b. Organizacja spółki	9	III. Spółki prawa handlowego	26
c. Funkcjonowanie spółki	10	A. Definicja spółki	26
d. Rozwiązanie spółki	12	B. Typologia spółek prawa handlowego	29

I. Charakter prawny KSH

A. Zagadnienia ogólne

1. **Uchwalenie KSH oraz zakres przedmiotowy ustawy.** Obecnie obowiązującym źródłem 1 prawa spółek handlowych jest KSH. Projekt ustawy został przedłożony Sejmowi RP (druk Nr 1687, Sejm III kadencji) 4.2.2000 r., zaś proces legislacyjny zakończył się podpisaniem ustawy przez Prezydenta RP 9.10.2000 r. Kodeks wszedł w życie 1.1.2001 r., uchylając tym samym KH oraz rozporządzenie Prezydenta RP z 27.6.1934 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 503 ze zm.).

2. **Cel regulacji KSH.** Głównym celem ustawodawcy w 2000 r. stało się utworzenie 2 wyczerpującej regulacji prawnej dotyczącej materii cywilnoprawnej spółek handlowych. Następtwem podjętych działań legislacyjnych było powstanie KSH regulującego wszystkie typowe instytucje prawa spółek (wymienione w art. 1 § 1 KSH), a także zawierającego przepisy prawne odnoszące się do czterech grup „uczestników” stosunku prawnego spółki handlowej, tj. do pracowników, kontrahentów, inwestorów, organów państwowych i samorządowych. Ponadto, wyrazem spełnienia przez polskiego ustawodawcę postulatu wyczerpującego uregulowania kwestii handlowych w KSH jest fakt, że zawiera on katalog *numerus clausus* spółek handlowych (art. 1 § 2 KSH).

3. **Kodeks spółek handlowych jako prawo ustrojowe spółek handlowych.** Kodeks spółek 3 handlowych stanowi wyodrębniony z całości kształtu norm prawa cywilnego kompleks norm prawnych dotyczących spółek handlowych i z tego właśnie powodu w doktrynie określany jest jako prawo ustrojowe spółek handlowych (A. Szajkowski, M. Tarska, w: S. Sottysiński i in., KSH. Komentarz, t. 1, 2006, s. 5). Regulując tworzenie, organizację, funkcjonowanie, rozwiązanie, łączenie, podział i przekształcanie spółek handlowych, czyli wszystkie fazy działalności, nie narusza funkcjonującej w polskim systemie prawnym zasady jedności prawa cywilnego. Argument ten należy wywodzić z treści art. 2 zd. 1 KSH, który stanowi, że „w sprawach określonych w art. 1 § 1 [KSH] nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego”.

4. **Sposób regulacji materii prawa spółek handlowych.** Ponadto za takim podejściem 4 przemawia również regulacja KC – art. 43¹, który zawiera unormowania odnoszące się przede wszystkim do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (szerzej Z. Radwański, Podmioty, s. 14). Natomiast przepisy dotyczące osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych mających zdolność prawną, a niebędących osobami prawnymi (osobowe spółki handlowe

² Art. 1 § 2 w brzmieniu ustawy z dnia 19.07.2019 r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 1655, ze zm. z Dz.U. z 2020 r. poz. 288, ze zm. z Dz.U. z 2021 r. poz. 187), która wchodzi w życie 1.07.2021 r.

i spółki kapitałowe w organizacji), usytuowane są w przepisach KSH i przepisy KC jedynie częściowo do nich się odnoszą (zob. art. 2 KSH).

- 5 5. Zastosowanie regulacji cywilistycznych.** Do spółek prawa handlowego stosuje się regulacje cywilistyczne, odnoszące się do takich instytucji prawa, jak m.in.: czynności prawne, wady oświadczeń woli, ich nieważność lub bezskuteczność, zdolność prawna podmiotów prawa, przepisy dotyczące przedsiębiorstwa i jego zbycia, zasady odpowiedzialności, kwestie praw rzeczowych (zastaw, użytkowanie, hipoteka), terminów i przedawnienia roszczeń, przekazu itd. (A. Szajkowski, M. Tarska, w: S. Sołtysiński i in., KSH. Komentarz, t. 1, 2006, s. 5).
- 6 6. Regulacje dotyczące odpowiedzialności cywilnej i karnej.** Ustawodawca również w przepisach KSH zawarł regulacje odnoszące się do odpowiedzialności cywilnej w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 291–300 KSH) oraz w spółce akcyjnej (art. 479–490 KSH), a także odnoszące się ogólnie do odpowiedzialności karnej powstającej w sferze działań spółek (art. 586–595 KSH) oraz zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe (art. 596–633 KSH). Poza sferami prawa wymienionymi literalnie w § 1 art. 1, KSH reguluje ponadto przekształcenia spółki cywilnej w spółkę handlową (art. 551 § 2 i 3 KSH) oraz tzw. następcze zawiązanie spółki jawnej. Natomiast zagadnienia firmy, prokury oraz rejestru sądowego zostały zawarte w KC bądź w ustawach okołokodeksowych (np. art. 43¹ KC). Ponadto ustawodawca nie przewidział włączenia do KSH przepisów odnoszących się w sposób szczegółowy do prawa koncernowego oraz czynności handlowych.

B. Zagadnienia szczegółowe

- 7 1. Zakres ustawy.** Kodeks spółek handlowych nie odnosi się do regulacji innych niż te, które objęte są stosunkami prawa prywatnego, zwłaszcza prawa materialnego (A. Kidyba, KSH. Komentarz, t. 1, 2005, s. 18). Kodeks spółek handlowych sam wymienia materię, w jakiej jest właściwy.

a. Tworzenie spółki

- 8 1. Pojęcie tworzenia spółki.** Z jednej strony pojęciem tworzenia spółki objęte są zachowania, czynności prawne i oświadczenia o skutku prawnym i faktycznym, mające w rezultacie doprowadzić do powstania nowego podmiotu prawnego, jakim ma stać się spółka handlowa. A. Szajkowski i M. Tarska do tego zbioru działań zaliczają przede wszystkim: czynny udział przy zawiązaniu spółki, obejmowanie praw udziałowych w spółce, wnoszenie wkładów, powoływanie organów nowo tworzonego podmiotu, dokonywanie wpisu do właściwego rejestru, a także czynności zmierzające do ustalenia składu osobowego wspólników, czy też różnego typu czynności wykonawcze, takie jak np. założenie księgi akcyjnej. Jest to ujęcie czynności w sensie organizacyjno-proceduralnym. Z drugiej strony mogą powstać, z reguły nie do końca zamierzone, stany faktyczne i prawne, które mogą stać się jedną z przyczyn powstania deliktu cywilnoprawnego (art. 292, 480 KSH), a także które mogą być fragmentem ustawowych znamion czynu karalnego z art. 296 KK (A. Szajkowski, M. Tarska, w: S. Sołtysiński i in., KSH. Komentarz, t. 1, 2006, s. 21–22).

b. Organizacja spółki

- 9 1. Pojęcie organizacji spółki.** Przez pojęcie organizacji spółki można rozumieć zarówno **prawny ustrój podmiotu, całokształt praw i obowiązków wspólników spółki**, jak również cały **ogół zdarzeń, procesów, czynności prawnych**, jakie zachodzą m.in. w sferze tworzenia spółki, w tym uzyskiwania dla niej statusu osoby prawnej (przez dokonywanie czynności rejestracyjnych), oraz w sferze procesów odnoszących się do członkostwa w spółce. Doktryna niekiedy pojęcie organizacji spółki postrzega także jako reżim prawny odpowiedzialności, zarówno cywilnej, jak i karnej.

c. Funkcjonowanie spółki

- 10 1. Definicja funkcjonowania spółki.** Najbardziej obrazowo termin „funkcjonowanie spółki” można określić, mówiąc, że „obejmuje ono ogół relacji, sytuacji prawnych, układów kompetencyjnych między wspólnikami a spółką lub też między organami spółki, a także prawnych uwarunkowań prowadzenia określonych działań zarówno w zakresie sto-

sunków wewnętrznych spółki jako jednostki organizacyjnej wspólników lub akcjonariuszy, jak i w stosunkach zewnętrznych, zwłaszcza w zakresie prowadzenia przedsiębiorstwa spółki” (A. Szajkowski, M. Tarska, w: S. Sołtysiński i in., KSH. Komentarz, t. 1, 2006, s. 23).

2. Zakres regulacji spółek prawa handlowego. Kodeks spółek handlowych wprowadza pewne ramy, w jakich podmiot – rozumiany zarówno jako spółka, jak i jej wspólnicy – może działać. W zależności od rodzaju spółki, kwestia zasad jej funkcjonowania może być objęta w większym stopniu przepisami o charakterze *ius cogens* bądź przepisami semiimperatywnymi lub *ius dispositivum*. Dla porównania tego aspektu należałoby dokonać analizy unormowań właściwych dla spółki jawnej i spółki akcyjnej. Jest to swoisty kontrast, gdyż w przypadku tej drugiej spółki ustawodawca nie pozostawia wiele swobody wspólnikom w tworzeniu ram jej funkcjonowania. Dlatego też przepisy odnoszące się do spółki akcyjnej są najliczniejsze i najbardziej rozwinięte, w porównaniu do pozostałych form prowadzenia działalności przez podmiot, jakim jest spółka prawa handlowego.

d. Rozwiązanie spółki

1. Pojęcie rozwiązania spółki. Do kwestii rozwiązania spółki odnosi się część przepisów KSH. Regulacje te odnajdujemy zarówno w przepisach części ogólnej KSH (art. 21), jak i w dalszych przepisach ustawy (przepisy traktujące o poszczególnych spółkach). Istotą ich jest fakt, że po dokonaniu określonych czynności wymaganych przez KSH ustaje byt prawny. Przepisy odnoszące się do takiej sytuacji stanowią m.in. o procedurze rozwiązania umowy spółki handlowej oraz powstawaniu z tego powodu różnych skutków prawnych, takich jak np. wygaśnięcie prokur, o trybie likwidacji danego podmiotu i o sposobie dokonywania zgłoszeń do rejestru takiej zmiany stanu prawno-faktycznego, oraz o ewentualnych kwestiach odpowiedzialności cywilnoprawnych lub karnych spółki, jej organów, wspólników bądź likwidatorów.

e. Łączenie spółek

1. Możliwe sposoby łączenia spółek handlowych. Tematyka łączenia spółek została umieszczona w KSH zarówno dla spółek kapitałowych, jak i spółek osobowych. Obecnie obowiązujący Kodeks dopuszcza możliwość łączenia się spółek kapitałowych między sobą, jak również spółek osobowych ze spółkami kapitałowymi, przy założeniu, że spółką przejmującą nie może być spółka osobowa. Ponadto ustawodawca umożliwił łączenie się spółek osobowych między sobą poprzez zawiązanie nowej spółki.

2. Sposoby łączenia spółek. Kodeks spółek handlowych wprowadza dwa sposoby łączenia się spółek, tj. **łączenie się przez przejęcie** oraz **łączenie się przez zawiązanie nowej spółki**. W pierwszym przypadku ma miejsce przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą w zamian za udziały lub akcje, które spółka przejmująca wydaje wspólnikom spółki przejmowanej. W drugim przypadku zostaje zawiązana nowa spółka, na której rzecz przechodzi cały majątek wszystkich łączących się spółek w zamian za udziały lub akcje nowo powstałego podmiotu.

3. Etapy łączenia spółek. Postępowanie mające na celu połączenie spółek składa się z **trzech etapów**.

4. Czynności przygotowawcze łączenia spółek. Pierwszy polega na **powzięciu czynności przygotowawczych**. Przepisy regulują kwestię sporządzania planu połączenia spółek wraz z wymaganymi załącznikami oraz jego negocjacji przez zarządy łączących się spółek, przedłożenie planu połączeń zainteresowanym uczestnikom tego procesu, poddanie go weryfikacji biegłych oraz zawiadomienie wspólników o zamiarze połączenia (art. 498–504 KSH). W przypadku łączenia się spółek z udziałem spółki osobowej istnieje możliwość rezygnacji w określonych przypadkach z konieczności przygotowania planu połączenia i poddania go weryfikacji biegłych.

5. Podjęcie uchwał na etapie łączenia spółek. Drugi etap wiąże się z **podjęciem uchwały** przez wspólników łączących się spółek (art. 505–506 KSH). Do wyżej wymienionych sfer regulacji należą normy stanowiące o procedurze uchwalania przez wspólników lub organy spółki łączenia dwóch podmiotów (w sytuacji łączenia się z udziałem spółki osobowej wprowadzony został wymóg jednomyślności wspólników osobowych oraz wymóg określenia większości

wspólników kapitałowych), o szczególnych prawach wspólników lub akcjonariuszy, skutkach prawnych, jakie zajądą po tym trybie transformacji. Do unormowań dotyczących łączenia spółek KSH zalicza również te, do treści których należy kwestia odpowiedzialności organów bądź wspólników za zawnione działanie lub zaniechanie, sprzeczne z prawem lub postanowieniami umowy lub statutu spółki (w okresie 3 lat od dnia połączenia wspólnicy byłej spółki osobowej mogą ponieść odpowiedzialność za zobowiązania spółki powstałe przed połączeniem), a także odpowiedzialności biegłego sądowego za szkody, jakie zostały spółce/spółkom wyrządzone w wyniku działań biegłego w ramach procesu łączenia spółek.

18 6. Rejestracja oraz ogłoszenie połączenia spółek. Trzeci etap, zamykający proces łączenia się spółek, wiąże się z **rejestracją** oraz ogłoszeniem połączenia (art. 507–508 KSH).

19 7. Istota łączenia spółek. Istotą łączenia się spółek jest fakt, że **połączeniu ulegają masy majątkowe łączących się spółek**, zaś spółka przejmowana (której majątek przechodzi na inną spółkę) podlega wykreśleniu z rejestru i przestaje istnieć. Nie zachodzi tu potrzeba przeprowadzenia postępowania upadłościowego, zaś wspólnicy w sposób znacznie łatwiejszy stają się współnikami spółki przejmującej.

f. Podział spółki

20 1. Sposoby dzielenia spółek prawa handlowego. Kodeks spółek handlowych określa cztery sposoby dzielenia się spółek, tj.: 1) **w drodze podziału przez przyjęcie.** Ten tryb podziału zakłada przeniesienie na inną spółkę całego majątku spółki dzielonej, w zamian za udziały lub akcje spółki, na rzecz której majątek zostaje przeniesiony, a które otrzymują wspólnicy spółki dzielonej; 2) **podział przez zawiązanie nowych spółek.** W tym przypadku powstają nowe spółki. Majątek spółki dzielonej przechodzi na nowo powstałe podmioty, w zamian za udziały lub akcje nowych spółek; 3) **w drodze podziału przez przejęcie i zawiązanie nowej spółki.** Podział zachodzi przez przeniesienie całego majątku spółki dzielonej na istniejący podmiot oraz na nowo zawiązany podmiot bądź podmioty; 4) **przez metodę tzw. podziału przez wydzielenie.** Podział spółki następuje przez przeniesienie jedynie części majątku spółki dzielonej na spółkę już istniejącą lub na nowo zawiązaną. Jedynie w tym przypadku nie dochodzi do wykreślenia spółki dzielonej z rejestru i zakończenia jej bytu. W pozostałych trzech wypadkach spółka dzielona przestaje istnieć.

21 2. Etapy podziału spółki kapitałowej. Podziałowi mogą ulec jedynie spółki kapitałowe (art. 528 KSH). Postępowanie w sprawie podziału przebiega w podobnych etapach i dokonywane są podobne czynności jak przy łączeniu spółek (np. m.in. badanie i udostępnianie planu podziału, procedura podejmowania uchwał o podziale, regulacja skutków prawnych tego działania, zasady odpowiedzialności cywilnoprawnej członków organów w związku z zawnionym przez te osoby działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub *ius contractu* itd.), z tą różnicą, iż plan połączenia zastępowany jest planem podziału. Podobną do łączenia spółek regulację podziału spółki możemy odnaleźć również w problematyce ochrony wspólników, wierzycieli, osób posiadających szczególne uprawnienia w spółce dzielonej, a także w kwestii odpowiedzialności osób uczestniczących w postępowaniu mającym za cel podział spółki.

g. Przekształcanie spółki

22 1. Pojęcie przekształcania spółki. Przekształceniem spółki określa się **ciąg czynności prawnych i faktycznych, procedur oraz zbiór skutków prawnych, jakie zachodzą w procesie zmiany formy prawnej spółki (formy ustrojowej), przy jednoczesnym zachowaniu tożsamości przekształcanego podmiotu.** Przepisy regulujące kwestię przekształcania spółek odnoszą się ponadto m.in. do praw i obowiązków uczestników spółek, organów lub wspólników mających prawo do prowadzenia spraw spółek i ich reprezentowania, odpowiedzialności biegłych rewidentów sporządzających opinię w zakresie poprawności i rzetelności planu przekształcania. Z racji tego, że w wyniku przekształcania spółki dochodzi również do zmiany ustroju prawnego podmiotu przekształcanego, powstaje kwestia regulacji i zaczerpnięcia z poszczególnych przepisów KSH norm stanowiących o odpowiedzialności i prawach uczestników nowego stosunku prawnego, jakim niewątpliwie jest spółka po przekształceniu, o zmianie zakresu kompetencji podmiotów działających w spółce, sposobie działania ewentualnych organów spółki. Regulacja odnosząca się do przekształceń spółek obejmuje również problema-

tykę odpowiedzialności wspólników spółki, która zostaje przekształcona, wobec wierzycieli, uwzględniając zmiany ich odpowiedzialności z nieograniczonej na ograniczoną i na odwrót (art. 571–584 KSH). Cała rozpiętość problematyki swoje źródło upatruje w tym, że ustawodawca w obecnym KSH, w odróżnieniu od dawnego KH, dopuszcza wszelkie możliwe figury prawne przekształceń, zarówno przekształcenia spółek osobowych w kapitałowe, spółek kapitałowych w osobowe, jak również spółki osobowej w spółkę osobową oraz spółki kapitałowej w spółkę kapitałową.

2. Sądowa rejestracja przedsiębiorców w KRS. Kodeks spółek handlowych wprowadza 23 podstawy dla systemu powszechnej sądowej rejestracji przedsiębiorców oraz rejestracji wszelkich istotnych zmian zachodzących w ich statusie prawnym, np. zmian dotyczących umowy spółki. Taka regulacja prawna statuuje ochronę rynku poprzez informacje – rejestr publiczny (o tym stanowi m.in. art. 5 KSH). Na jej podstawie można wyodrębnić dwie główne cechy powszechnej sądowej rejestracji przedsiębiorców w KRS – wpis do rejestru jest jawny oraz „chroniony” domniemaniem prawdziwości. **Zasada jawności materialnej** oznacza, że od dnia ogłoszenia wpisu dotyczącego przedsiębiorcy w MSiG nikt nie może zasłaniać się nieznaną jakością tak ogłoszonych wpisów. Zaś **domniemanie prawdziwości** (art. 17 ust. 1 KRSU) oznacza, że jeżeli dane wpisano do rejestru niezgodnie ze zgłoszeniem podmiotu lub bez tego zgłoszenia, podmiot ten nie może zasłaniać się wobec osoby trzeciej działającej w dobrej wierze zarzutem, że dane te nie są prawdziwe, jeżeli zaniedbał wystąpić z wnioskiem o sprostowanie, uzupełnienie lub wykreślenie wpisu. Przedstawione wyżej zasady prawa tworzą ochronę dla podmiotów działających na rynku.

II. Relacja KSH do innych przepisów prawa

1. Źródła materii spółek handlowych. Treść art. 1 § 1 KSH wymienia zakres regulacji 24 tego aktu, zaś dalsze przepisy rozbudowują go o normy dotyczące m.in. odpowiedzialności cywilnoprawnej w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 291–300 KSH) oraz w spółce akcyjnej (art. 479–490 KSH), a także odpowiedzialności karnej (art. 586–595 KSH) oraz o zmiany w przepisach, przepisy końcowe i przejściowe (art. 596–633 KSH). Jednakże poza kodeksową regulacją pozostaje wiele innych zagadnień związanych bezpośrednio lub pośrednio ze spółkami prawa handlowego, a które zawarte zostały w licznych ustawach. Do tego typu regulacji należą m.in.: 1) KRSU, 2) PrPrzed, 3) RachunkU, 4) KomPrywU, 5) PrUpad, 6) ObrInFinU, 7) OfertaPublU, 8) ZNKU.

2. Fragmentaryczna regulacja materii prawa spółek w KSH. Przedstawione powyższej 25 akty prawne są jedynie częścią regulacji, która odnosi się do materii spółek handlowych. Poza nią istnieją przepisy *lex specialis*, wśród których należałoby wymienić m.in. PrBank, DziałUbezReasU czy też FundEmerytU. A zatem nie do końca można zgodzić się z tezą, że KSH w pełni reguluje materię, jaka ma zastosowanie do spółek prawa handlowego. Poza tym KSH nie zawiera przepisów dotyczących spółki cichej, jak również dotyczących czynności handlowych. Ponadto prawo handlowe jako dziedzina prawa prywatnego znajdującego swoje źródła w prawie cywilnym regulację ogólnych instytucji prawa czerpie z KC lub KPC. W tym przypadku trzeba zwrócić uwagę na przepisy normujące prokurę, pełnomocnictwo, firmę, pojęcie przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa, czy też te, które określają formy umów, sposoby ich zawarcia, powołania się na wady oświadczeń woli, możliwości dochodzenia roszczeń z tytułu niewykonania lub niewłaściwego wykonania umowy bądź roszczenia wynikających z czynów niedozwolonych. Poza KSH pozostaje spora materia norm prawnych, jakie mają zastosowanie do tych podmiotów prawnych. Relację, jaka istnieje pomiędzy KSH a KC, określa art. 2 KSH (zob. uw. do tego artykułu).

III. Spółki prawa handlowego

A. Definicja spółki

1. Definicja legalna spółki. Kodeks spółek handlowych **nie zawiera definicji** 26 legalnej spółki. Brak potrzeby stworzenia takiej definicji można argumentować tym, że dla takich postaci podmiotów prawnych, jakimi są spółki osobowe, spółki kapitałowe czy też spółka cywilna, wyjątkowo trudnym zabiegiem byłoby konstruowanie jednej, uniwersalnej definicji.

- 27 **2. Rekonstrukcja.** Rekonstrukcję jej można przeprowadzić na podstawie przepisów prawa handlowego, cywilnego oraz ustaw tworzących dział prawa gospodarczego. Z tego względu doktryna stworzyła kilka definicji spółki. A. Kidyba za spółkę uważa „trwały stosunek prawny, powstający na mocy umowy spółki (aktu założycielskiego) oraz jednostkę organizacyjną wyposażoną co najmniej w podmiotowość prawną, która powstaje jako organizacja współników, którzy łączą się do osiągnięcia wspólnego celu przez wniesienie wkładów oraz współdziałanie w inny sposób” (A. Kidyba, KSH. Komentarz, t. 1, 2005, s. 20). Łącząc powyższe poglądy, należy dodać, że za spółki polski ustawodawca uznaje zarówno formy prawne wymienione w art. 1 § 2 KSH, jak również spółkę kapitałową w organizacji (por. także art. 33¹ KC – przepis ten stanowi bowiem, że „do jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną [a zatem również do spółek kapitałowych w organizacji – przyp. R.S.], stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych”).
- 28 **3. Cechy istnienia spółki handlowej.** Z przepisów KSH można wywieść, że pojęcie spółki kształtują przede wszystkim umowa spółki (lub akt założycielski) i stosunek organizacyjny. Jak twierdzi A. Kidyba, „nie jest już cechą istnienia spółki handlowej udział w niej, co najmniej dwóch współników, bowiem możliwe jest istnienie jednoosobowych spółek kapitałowych, a także dopuszczalne już jest istnienie – ale nie zawiązanie – jednoosobowych spółek osobowych” (A. Kidyba, KSH. Komentarz, t. 1, 2005, s. 20).

B. Typologia spółek prawa handlowego

- 29 **1. Typy spółek prawa handlowego.** Treść art. 1 § 2 KSH statuuje siedem typów spółek handlowych. Należą do nich: 1) **spółka jawna** (art. 22–85 KSH), tj. osobowa spółka prawa handlowego, która została powołana przez co najmniej dwóch współników w celu prowadzenia przedsiębiorstwa pod własną firmą. Jest to konstrukcja modelowa dla pozostałych spółek osobowych, gdyż regulacje odnoszące się do kolejnych spółek typu osobowego w niektórych kwestiach odsyłają do przepisów o spółce jawnej; 2) **spółka partnerska** (art. 86–101 KSH), tj. osobowa spółka prawa handlowego powołana przez partnerów w celu wykonywania wolnego zawodu (zakres został sprecyzowany w art. 88 KSH) w spółce prowadzącej przedsiębiorstwo pod własną firmą; 3) **spółka komandytowa** (art. 102–124 KSH), tj. spółka osobowa mająca na celu prowadzenie przedsiębiorstwa pod własną firmą, w której wobec wierzycieli za zobowiązania spółki co najmniej jeden współnik odpowiada bez ograniczeń (komplementariusz), a odpowiedzialność co najmniej jednego współnika (komandytariusz) jest ograniczona do wysokości sumy komandytowej; 4) **spółka komandytowo-akcyjna** (art. 125–150 KSH), tj. spółka osobowa konstrukcyjnie zbudowana na tej samej zasadzie jak spółka komandytowa, w której jednak w miejsce komandytariusza wchodzi współnik o statusie akcjonariusza; 5) **spółka z ograniczoną odpowiedzialnością** (art. 151–300 KSH), tj. spółka kapitałowa posiadająca osobowość prawną oraz odrębną od współników podmiotowość prawną i możliwość ponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania spółki, utworzona przez co najmniej jedną osobę (z pewnymi ograniczeniami) w każdym prawnie dozwolonym celu, która działa w oparciu o podzielony na udziały kapitał zakładowy utworzony przez współników w wyniku wniesionych wkładów; 6) **prosta spółka akcyjna** – z dniem 1.7.2021 r. na mocy ZmKSH z 19.7.2019 r. w polskim prawie wprowadzony został nowy typ spółki kapitałowej – prosta spółka akcyjna (P.S.A.) – zmiana art. 1 § 2 oraz art. 4 § 1 pkt 2 KSH. W uzasadnieniu do ZmKSH z 19.7.2019 r. wskazano, że nowy typ spółki „jest nowoczesną formą niepublicznej spółki kapitałowej przeznaczoną dla innowacyjnych przedsięwzięć. Ma łączyć korporacyjny charakter spółki jako osoby prawnej i jego podstawowy przejaw, jakim jest wyłączenie osobistej odpowiedzialności współników za jej zobowiązania ze znaczną swobodą kształtowania stosunku spółki, zarówno jeśli chodzi o wzajemne relacje pomiędzy współnikami, jak i system zarządzania spółką oraz nadzoru nad tym procesem. Tę nową konstrukcję spółki wyróżnia przede wszystkim, z jednej strony, dopuszczenie nowych kategorii wkładów na pokrycie obejmowanych praw członkowskich, a z drugiej strony, nowoczesny mechanizm ochrony wierzycieli spółki, odstępujący od konstrukcji kapitału zakładowego na rzecz elastycznych ograniczeń wypłat na rzecz akcjonariuszy, uwzględniających zarówno wielkość zagregowanego zadłużenia spółki, jak i stopień jej wypłacalności”. Zasadnicza regulacja P.S.A. znajdzie się w art. 300¹–300¹³⁴ – przepisy działu Ia w tytule III KSH.; 7) **spółka**

akcyjna (art. 301–490 KSH), tj. spółka kapitałowa o osobowości prawnej, utworzona w dowolnym, prawnie dozwolonym celu, stworzona na podstawie struktury korporacyjnej, wyposażona w kapitał zakładowy, który ustalony jest w statucie spółki, lecz w ustawowych ramach jego wysokości, i który utworzony jest z wkładów akcjonariuszy, podzielonych na oznaczoną liczbę akcji o równej wartości nominalnej.

Art. 2. [Odesłanie do Kodeksu cywilnego]

W sprawach określonych w art. 1 § 1 nieregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. Jeżeli wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej, przepisy Kodeksu cywilnego stosuje się odpowiednio.

Spis treści

	Nb
I. Ograniczona autonomia prawa spółek handlowych	1
II. Relacja KC z KSH w polskim prawie prywatnym	24
A. Stosowanie przepisów KC do materii prawa spółek wprost	24
B. Stosowanie przepisów KC do materii prawa handlowego odpowiednio	27

I. Ograniczona autonomia prawa spółek handlowych

1. Prawo spółek handlowych jako część prawa prywatnego. Prawo spółek handlowych **1** stanowi **dział prawa prywatnego**. Jego regulacja zawarta została w KSH, jednakże nie jest ona w pełni wyczerpująca. Kodeks odnosi się jedynie do stosunków związanych ze spółkami handlowymi (A. Kidyba, KSH. Komentarz, t. 1, 2005, s. 24). Poza tą materią prawa pozostaje szereg kwestii, jakie nie mogą istnieć bez właściwych przepisów prawa. W polskim prawie prywatnym obowiązuje zasada jedności prawa cywilnego (tamże, s. 25).

2. Relacja KSH i KC. Przepisy KC odnoszą się zarówno do obrotu powszechnego, jak **2** i do stosunków istniejących lub powstających pomiędzy przedsiębiorcami (tj. podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą zgodnie z art. 43¹ KC), czego przykładem są regulacje dotyczące tzw. umów handlowych – jak np. umowy agencyjnej (art. 758–764⁹ KC) czy umowy leasingu (art. 709¹–709¹⁸ KC). Problematyka prawa handlowego stanowi zatem, zgodnie z ideą monistycznego modelu polskiego prawa prywatnego, część prawa cywilnego (A. Kidyba, KSH. Komentarz, t. 1, 2005, s. 25). Na powyższe zwrócił uwagę także SN, wskazując, że w doktrynie i orzecznictwie stopniowo jest wyjaśniane rozumienie art. 2 KSH jako przepisu odsyłającego do unormowania KC, czego podstawą jest dzisiejsze widzenie prawa spółek handlowych jako części prawa cywilnego w dziedzinie podmiotów prawa, występujących w obrocie prywatnoprawnym (tak wyr. SN z 2.2.2017 r., I CSK 92/16, Legalis).

3. Znaczenie KC dla prawa handlowego. Dokonując analizy relacji, jakie zachodzą **3** pomiędzy obiema ustawami, należy mieć na uwadze zakres regulacji prawnej KC, który ma bezpośrednie lub pośrednie znaczenie dla prawa handlowego. Od tego bowiem zależy, w jakim stopniu regulacje te będą stosowane na podstawie art. 2 KSH bądź czy będą w ogóle miały zastosowanie w tej materii.

4. Zastosowanie właściwych przepisów do materii prawa handlowego. Przepisy, które **4** stanowią o ogólnych instytucjach prawa, takich jak prokura, pełnomocnictwo, firma, przedsiębiorca, przedsiębiorstwo, osoba fizyczna, osoba prawna, czynności prawne, mają swoje źródło w KC. Poza wyżej wymienionymi kwestiami pozostają czynności prawne organizacyjne, obligacyjne, a także „czysto” handlowe zagadnienia, określone w art. 1 § 1 KSH. W stosunku do nich należy stosować wykładnię semantyczną, systemową oraz aksjologiczną, aby w rezultacie otrzymać odpowiedź na pytanie, przepisy której ustawy są właściwe do rozstrzygnięcia danego problemu prawnego.

5. Autonomia prawa spółek handlowych. Z drugiej strony, zauważany jest problem **5** autonomii prawa spółek handlowych w stosunku do uregulowań cywilnych zawartych w KC. W uzasadnieniu projektu KSH (s. 248–250) wypowiedziano się, iż „prawo spółek handlowych stanowi jedynie wyodrębniony przedmiotowo dział jednolitego prawa cywilnego”, w odróżnieniu od KH. Prawo handlowe ze względu na odrębny charakter podmiotowy określone było jako prawo szczególne zawodu kupieckiego. Powyższe twierdzenie koresponduje z tendencją od-

chodzenia od dualizmu prawa cywilnego i handlowego, jaki znajdował swoje źródła w prawie m.in. Szwajcarii, Włoch, Francji, Austrii i Niemiec. Jedynie państwa systemu anglosaskiego (*common law*) nie przyjęły idei odrębności prawa handlowego.

- 6 6. Zasada jedności prawa cywilnego oraz ograniczonej autonomii KSH.** Zagadnienie relacji KC do KSH w polskim prawie prywatnym reguluje przede wszystkim art. 2 KSH. Przepis ten ujmuje w swej treści dwie zasady, tj. zasadę jedności prawa cywilnego eksponowaną w zd. 1 przywołanego przepisu oraz zasadę ograniczonej autonomii prawa spółek handlowych w stosunku do prawa cywilnego (art. 2 zd. 2 KSH; wyr. SN z 20.10.2011 r., III CSK 5/11, OSP 2012, Nr 7–8, poz. 75).
- 7 7. Stosowanie przepisów KC do materii prawa spółek z ustaw szczególnych.** Ustawodawca nakazuje stosowanie przepisów KC również do materii uregulowanej w ustawach szczególnych, w przypadku gdy są one zbieżne z hipotezą art. 1 § 1 KSH (*S. Soltysiński*, w: *S. Soltysiński i in.*, KSH. Komentarz, t. 1, 2006, s. 38). Za przykład tego można wskazać prawo bankowe w zakresie m.in. tworzenia banku w formie spółki akcyjnej oraz problematyki kapitału zakładowego spółki.
- 8 8. Stosowanie przepisów KC do materii prawa spółek.** Artykuł 2 KSH nakazuje stosowanie KC w sprawach nieuregulowanych przez KSH. W takim przypadku jest to formuła stosowania przepisów prawnych wprost (zob. *J. Napierala, T. Sójka* w: *A. Koch, J. Napierala*, Prawo, 2011, s. 31). Istotne jest określenie sytuacji, w których można mówić o braku regulacji w KSH. Możliwe jest wymienienie czterech takich przypadków. Zaliczamy do nich: 1) regulację negatywną w przepisach KSH; 2) istnienie problemu prawnego należącego do klasycznej materii cywilistycznej, jednakże posiadającego w KSH odmienną regulację aniżeli zawarta w KC; 3) brak w KSH odpowiedzi na konieczny do rozstrzygnięcia problem prawny (zaistnienie tzw. luki regulacyjnej KSH) i możliwość zastosowania analogicznie przepisów prawa handlowego; 4) brak przesłanek do zastosowania analogii w obrębie KSH.
- 9 9. Regulacja negatywna.** Jak trafnie określa to m.in. *M. Pazdan* (Kodeks, s. 32), „regulacja negatywna wyłączająca zastosowanie przepisów KC dotyczy sytuacji, gdy KSH normuje wyczerpująco daną kwestię z pominięciem przepisów KC”. Przykładem tego jest m.in. regulacja odpowiedzialności członka zarządu spółki z o.o. na podstawie art. 299 KSH. Przepis ten w sposób samodzielny i wyczerpujący reguluje odpowiedzialność członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za jej zobowiązania, zarówno pod względem podmiotowym, jak i przedmiotowym, stąd też, ze względu na brzmienie art. 2 KSH, nie jest możliwe odpowiednie stosowanie art. 362 KC (tak wyr. SN z 10.2.2011 r., IV CSK 335/10, Biul. SN 2011, Nr 4, s. 10).
- 10 10. Przedawnienie roszczeń spółki wobec podmiotów wyrządzających jej szkodę.** Innym przykładem wyczerpującej regulacji prawnej na gruncie KSH jest art. 488 KSH. Przepis ten reguluje w sposób kompleksowy zagadnienie przedawnienia roszczeń spółki wobec podmiotów wyrządzających jej szkodę. Z tych też powodów brak jest podstaw do odwoływania się w tym zakresie do przepisów KC. Kodeks cywilny stanowi zawsze źródło drugorzędne, które można stosować dopiero po przepisach pozytywnego i zwyczajowego prawa handlowego (tak wyr. SA w Katowicach z 15.10.2008 r., V ACa 329/08, OSAK 2009, Nr 2, poz. 2).
- 11 11. Skutek orzeczenia o rozwiązaniu spółki.** Klasycznym przykładem odnoszącym się do regulacji negatywnej w przepisach KSH jest także art. 21 § 6 KSH. Przepis ten stanowi, że orzeczenie o rozwiązaniu spółki nie ma wpływu na ważność czynności prawnych zarejestrowanej spółki, a zatem dokonując dalszej wykładni przepisów, należy stwierdzić, iż art. 58 KC nie ma w tej sytuacji zastosowania.
- 12 12. Zagadnienie wadliwych uchwał spółek handlowych.** Jednak inną rolę znajdzie wskazany przepis KC w stosunku do kwestii wadliwych uchwał spółek kapitałowych (art. 249–254 i 422–427 KSH). Sąd Najwyższy w wyr. z 13.5.2004 r. (V CK 452/03, OSNC 2005, Nr 5, poz. 89, z aprobowaną glosą *K. Osajdy*, Glosa 2005, Nr 2) orzekł, że art. 58 § 3 KC stosuje się również do uchwał wruszalnych, jeżeli zaskarżona część uchwały nie jest nierozzerwalnie związana z jej pozostałymi elementami (odmiennie SN w wyr. z 24.11.2004 r., II CK 210/04, Biul. SN 2005, Nr 3, s. 13, w którym SN stwierdził, że art. 425 KSH wyłącza zastosowanie

art. 58 § 1 i 2 KC; zob. również wyr. SN z 18.7.2014 r., IV CSK 640/13, Legalis, wskazujący na odmienny charakter sankcji przewidzianych w art. 252 i 425 KSH oraz w art. 58 KC). Dominujący pogląd, pozwalający sięgać do przepisów KC (art. 58 § 1–3), jest zgodny z odpowiednią wykładnią językową i funkcjonalną. Z tych też powodów należy w pełni zgodzić się z argumentacją *S. Soltysińskiego* (w: *S. Soltysiński i in.*, KSH. Komentarz, t. 1, 2006, s. 39). Zasada jedności prawa cywilnego sprzeciwia się pogładowi, który mówi, że przepisy o zaskarżaniu uchwał zostały w KSH wyczerpująco uregulowane, a także że skutki prawne wadliwych czynności korporacyjnych niekoniecznie kompleksowo odzwierciedlają przepisy KSH.

13. Zastosowanie art. 58 KC do uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych. Z powyższych względów nie można podzielić także stanowiska SN wyrażonego w wyr. z 20.10.2011 r. (III CSK 5/11, OSP 2012, Nr 7–8, poz. 75; zob. *R. Siwik*, Stwierdzenie, s. 201–206). Sąd Najwyższy wykluczył możliwość stosowania wprost do oceny uchwał organu stanowiącego spółki kapitałowej art. 58 § 1 KC w oparciu o odesłanie wynikające z art. 2 KSH. Uznał, że KSH w art. 252 § 1 oraz w art. 425 § 1 statuuje samodzielną podstawę materialnoprawną stwierdzenia nieważności uchwał organów właścicielskich spółek kapitałowych w przypadku ich sprzeczności z ustawą. Tym samym, w ocenie SN, nie ma podstaw do twierdzenia, że w przepisach KSH brak jest regulacji prawnej określającej materialnoprawne skutki sprzeczności uchwały z ustawą, która uzasadniałaby stosowanie w tej materii przepisów KC na podstawie normy odsyłającej zawartej w art. 2 KSH. Trudno podzielić stanowisko SN, że przepisy o zaskarżeniu uchwał normują wyczerpująco i w sposób autonomiczny skutki takich wadliwych czynności korporacyjnych. Wskazać należy, że odmienny (trafny) pogląd wyraził m.in. SN w wyr. z 15.10.2009 r. (I CSK 94/09, Biul. SN 2009, Nr 12), stwierdzając, że jeżeli naruszone są bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa odnoszące się do zwołania i przeprowadzenia zgromadzenia wspólników w spółce z o.o., to należy, niezależnie od zaskarżenia uchwał podjętych w takich okolicznościach, rozważyć zastosowanie do nich art. 58 KC w zw. z art. 2 KSH. Sąd Najwyższy trafnie uznał, że uchwały wspólników mają postać czynności prawnych wspólników i spółki, zatem uzasadnione jest zastosowanie do nich wspomnianych przepisów (tak też *S. Soltysiński*, Nieważne, s. 10–12; *M. Rodzynkiewicz*, KSH. Komentarz, 2009, s. 468; *W. Jurcewicz*, Nieważność, s. 17–20; odmiennie *K. Bilewska*, Dopuszczalność, s. 1025 i n.). Sąd Najwyższy w przywołanym wyr. z 20.10.2011 r. (III CSK 5/11, OSP 2012, Nr 7–8, poz. 75) pominął istotną okoliczność, która wpłynęła na dokonaną przez niego (w sposób niewłaściwy) wykładnię zasady jedności prawa cywilnego. W okresie międzywojennym prawo handlowe stanowiło odrębną gałąź prawa (wynikało to wprost z unormowania zawartego w art. 1 KH). Uchylenie, wraz z wejściem w życie KC, art. 1 oraz wielu innych przepisów KH zniósło odrębność prawa handlowego i cywilnego, a przepisy o spółkach prawa handlowego stały się częścią przepisów prawa cywilnego. Od 1.1.1965 r. do stosunków spółki z o.o. należało więc stosować również odpowiednie przepisy prawa cywilnego. Przy stosowaniu tych ogólnych norm do stosunków spółki trzeba było jednak mieć na uwadze swoistą „zamkniętość” konstrukcji prawnej dawnych spółek handlowych. W pierwszej kolejności należało więc uwzględnić utrzymane wtedy w mocy przepisy KH (art. VI § 1 PWKC), a dopiero w dalszej kolejności sięgać np. do ogólnych przepisów dotyczących czynności prawnych zawartych w KC (tak wyr. SN z 12.7.2002 r., V CKN 1547/00, Legalis). Sytuacja ta zmieniła się po zniesieniu odrębności prawa handlowego i cywilnego, co wymaga w chwili obecnej dokonania rewizji zasady jedności prawa cywilnego.

14. Dopuszczalność odpowiedniego zastosowania art. 58 § 3 KC przy ocenie ważności uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych. W najnowszych judykatach SN dopuszcza stosowanie art. 58 § 3 KC w zw. z art. 2 KSH do uchwał nieważnych. W wyr. z 7.2.2013 r. (II CSK 300/12, OSNC 2013, Nr 7–8, poz. 98) SN uznał, że przepis art. 58 § 3 KC w zw. z art. 2 KSH ma odpowiednie zastosowanie w sprawach o stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia spółki akcyjnej (art. 425 § 1 KSH). Sąd Najwyższy trafnie uznał, że „podejmowanie uchwał przez walne zgromadzenie spółki akcyjnej jest niewątpliwie jednym z przejawów funkcjonowania spółki handlowej w rozumieniu art. 1 § 1 KSH. Ponieważ w zakresie tego przejawu funkcjonowania m.in. spółki akcyjnej nie uregulowano jednak *expressis verbis* w art. 425 § 1 KSH możliwości domagania się stwierdzenia nieważności części uchwały

walnego zgromadzenia, przeto spełniona została przesłanka będąca elementem hipotezy normy art. 2 KSH, co skutkuje potrzebą zastosowania przepisów Kodeksu cywilnego”. Według SN natura stosunku prawnego handlowej spółki kapitałowej, wyrażająca się m.in. szczególnym charakterem sankcji dotyczącej uchwał walnego zgromadzenia powziętą sprzecznie z ustawą (art. 425 § 1 KSH), uzasadnia zastosowanie art. 2 zd. 2 KSH, a w konsekwencji, na jego podstawie, odpowiednie zastosowanie art. 58 § 3 KC, i to nawet w sytuacji, w której zastosowanie wprost art. 58 § 1 i 2 KC uznano za wykluczone (wyr. SN z 4.12.2009 r., III CSK 85/09, OSNC 2010, Nr 7–8, poz. 113). Sama dopuszczalność odpowiedniego zastosowania art. 58 § 3 KC, z mocy art. 2 zd. 2 KSH, w odniesieniu do kwestionowania ważności części uchwał zgromadzenia obu kategorii spółek kapitałowych była już wcześniej zaaprobowana w orzecznictwie, m.in. w sprawach wszczętych powództwem o uchylenie uchwały (por. wyr. SN z 13.5.2004 r., V CK 452/03, OSNC 2005, Nr 5, poz. 89; wyr. SN z 19.12.2007 r., V CSK 350/07, Legalis).

- 15 15. Zaskarżenie uchwał w drodze powództwa o ustalenie na podstawie art. 189 KPC.** Zgodnie z uchw. SN(7) z 18.9.2013 r. (III CZP 13/13, Biul. SN 2013, Nr 9) uchwały zarządu, rady nadzorczej i komisji rewizyjnej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz uchwały zarządu i rady nadzorczej spółki akcyjnej podlegają zaskarżeniu w drodze powództwa o ustalenie na podstawie art. 189 KPC w zw. z art. 58 KC. Sąd Najwyższy uznał, że właściwym trybem zaskarżenia tych uchwał jest oparcie powództwa na przepisach KC, a nie na przepisach art. 249–252 lub art. 422–425 KSH stosowane *per analogiam*.
- 16 16. Ciężar dowodu wystąpienia przesłanek roszczenia o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszy.** Sąd Najwyższy w wyr. z 27.3.2013 r. (I CSK 407/12, OSP 2013, Nr 11, poz. 108) dopuścił możliwość zastosowania ogólnej reguły wytykającej z art. 6 KC w zw. z art. 2 KSH do określenia, na kim spoczywa ciężar dowodu wystąpienia przesłanek roszczenia o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszy. Według SN taki zabieg jest dopuszczalny, gdyż art. 422 § 1 KSH nie określa, na kim spoczywa ciężar dowodu wystąpienia przesłanek roszczenia o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszy. Z tych powodów, opierając się na art. 6 KC, wskazać należy, że to powoda obciąża dowód zaistnienia przytoczonych przez niego okoliczności faktycznych wskazujących na to, że uchwała jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i miała na celu pokrzywdzenie powoda.
- 17 17. Zastosowanie przepisów KC w drodze analogii.** Inną istotną kwestią pozostaje pytanie, czy sięganie do przepisów KC wprost jest w konkretnym przypadku optymalnym rozwiązaniem. Systemowo i w danej sytuacji słuszne może się okazać zastosowanie przepisów KSH w drodze analogii. Przykładem może być zastosowanie art. 377 KSH, dotyczącego powstrzymania się członka zarządu od udziału w rozstrzyganiu spraw w razie sprzeczności interesów (tak trafnie *J. Napierała, T. Sójka*, w: *A. Koch, J. Napierała*, Prawo, 2011, s. 33; zob. więcej na ten temat *J. Szwaja, S. Stanisławska-Kloc*, Obowiązek, s. 11).
- 18 18. Zasada numerus clausus rodzajów spółek handlowych.** Wyczerpująco KSH reguluje problematykę rodzajów spółek (*numerus clausus*). Artykuł 1 § 1 KSH wymienia wszystkie możliwe spółki prawa handlowego, nie pozostawiając w tej materii żadnej swobody kreacyjnej. Niemożliwe jest więc utworzenie innych spółek prawa handlowego z powołaniem się na zasadę swobody umów.
- 19 19. Stosowanie w drodze analogii odpowiednich przepisów KSH.** W przedstawionych przypadkach (w pkt 1–3 powyżej) część doktryny opowiada się za zastosowaniem w drodze analogii odpowiednich przepisów samego KSH, zamiast odwoływania się do uregulowań KC (*S. Soltysinski*, w: *S. Soltysinski i in.*, KSH. Komentarz, t. 1, 2006, s. 39). Może to nastąpić poprzez autonomiczną wykładnię KSH opierającą się albo na wykładni rozszerzającej, albo na stosowaniu *per analogiam* przepisów jednej spółki kapitałowej do drugiej, pomimo iż ustawodawca uregulował tematykę spółki z o.o. i spółki akcyjnej wyczerpująco. Przykładem może być: zastosowanie art. 377 KSH do członków rady nadzorczej; stosowanie art. 17 § 3 KSH do innych niż zarząd podmiotów reprezentujących spółkę; użycie art. 420 § 2 KSH w stosunku do uchwał rady nadzorczej i zarządu spółki – w sprawie głosowania tajnego na walnym zgromadzeniu; stosowanie art. 377 KSH do członka rady nadzorczej spółki akcyjnej, który dotyczy powstrzymania się członka zarządu od udziału w rozstrzyganiu spraw w razie sprzeczności interesów. Najczęstsze stosowanie *analogii legis* ma miejsce w obrębie określonych kategorii

spółek – pomiędzy spółkami osobowymi albo pomiędzy spółkami kapitałowymi, niekiedy jednak odnaleźć można w KSH odwołania innego typu, przykładem czego może być treść art. 97 § 2 KSH, bezpośrednio odwołująca się do przepisów o członkach zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w ramach funkcjonowania spółki partnerskiej.

20. Zastosowanie przepisów KC w przypadku braku przesłanek do zastosowania analogii w obrębie KSH. W przypadku braku regulacji w KSH na dany temat, obok zastosowania autonomicznej wykładni przepisów KSH, wielokrotnie sam KSH *expressis verbis* nakazuje stosowanie przepisów KC. Za przykład tego może posłużyć art. 45, art. 49 § 1, art. 369 § 6 KSH. Ponadto, jak twierdzi S. Sołtysiński, „przepisy KC znajdują z reguły zastosowanie, ilekroć KSH odwołuje się do takich pojęć prawa cywilnego, jak «umowa» (art. 3), nieruchomości i inne prawa rzeczowe (art. 8 § 1) (...) Niekiedy na odesłanie do przepisów KC wskazuje wzmianka o stosowaniu «zasad ogólnych» – np. art. 300 i art. 490 KSH” (S. Sołtysiński, w: S. Sołtysiński i in., KSH. Komentarz, t. 1, 2006, s. 39). Przepisy KC stosuje się, gdyż dana problematyka prawna nie należy do materii KSH. Za inne niż wyżej przedstawione przykłady może posłużyć: instytucja prokury (art. 109¹–109⁸ KC), firmy (art. 43¹–43¹⁰ KC), przedawnienia (art. 117–125 KC) oraz formy pełnomocnictwa (art. 99 KC).

21. Pełnomocnictwo do zawarcia umowy spółki komandytowej. Sąd Najwyższy w post. z 27.2.2009 r. (II CSK 509/08, Legalis) uznał, że na tle umowy założycielskiej spółki komandytowej pojawia się zagadnienie dotyczące formy podejmowanej uchwały o udzieleniu pełnomocnictwa do jej zawarcia. W tym zakresie SN stwierdził, że KSH nie zawiera regulacji tej kwestii, co oznacza, że należy poprzez art. 2 KSH sięgnąć do unormowań zawartych w KC, w szczególności do art. 99 KC, który znajduje tu zastosowanie wprost, gdyż nie sprzeciwia się temu właściwość (natura) stosunku spółki. Sąd Najwyższy wskazał ponadto, że reguła ta dotyczy wszystkich wypadków, w których KSH wymaga formy aktu notarialnego dla umowy spółki handlowej.

22. Zastosowanie przepisów o wadach oświadczenia woli do materii KSH. W orzecznictwie podkreśla się, że uwolnienie się od skutków złożonego oświadczenia woli w przedmiocie przystąpienia do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, objęcia udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym spółki lub wniesienia wkładów na pokrycie obejmowanych udziałów, w tym praw do nieruchomości, nastąpić powinno na podstawie przepisów KC poprzez uchylene się od tych skutków przez złożenie odpowiedniego oświadczenia, ze względu na działanie pod wpływem błędu lub zwłaszcza podstęp (art. 88 § 1 w zw. z art. 84 i 86 KC oraz art. 2 KSH; por. wyr. SN: z 2.2.2017 r., I CSK 92/16, Legalis; z 17.6.2014 r., I CSK 401/13, Legalis; z 19.11.2015 r., IV CSK 11/15, Legalis; z 7.5.2014 r., II CSK 419/13, Legalis).

23. Podstawa prawna roszczenia regresowego przysługującego współnikowi spółki jawnej. Wspólnikowi spółki jawnej, który zaspokoił roszczenie wierzyciela spółki, przysługuje roszczenie regresowe w stosunku do spółki jak i pozostałych współników. Roszczenie to przysługuje mu zarówno wtedy, gdy zaspokoił wierzyciela dobrowolnie, dla uniknięcia kosztów postępowania rozpoznawczego i egzekucyjnego, jak i wówczas, gdy zaspokoił wierzyciela w związku z tym, że ten w procesie wszczętym przeciwko spółce lub przeciwko współnikowi uzyskał tytuł egzekucyjny, a następnie – wykonawczy uprawniający do przeprowadzenia egzekucji zobowiązania. W związku z niezamieszczeniem w KSH podstawy dla roszczenia regresowego współnika spółki jawnej, który zaspokoił jej wierzyciela, na podstawie art. 2 KSH należy jej poszukiwać w art. 366 i n. KC, regulujących zagadnienia solidarności biernej. W relacjach pomiędzy samymi współnikami ma miejsce solidarność *sensu stricto*, której podstawą jest art. 22 § 2 KSH w zw. z art. 369 KC. Solidarność ta upada z chwilą spełnienia świadczenia na rzecz wierzyciela przez jednego z dłużników. Stosunek zewnętrzny łączący wierzyciela ze współdłużnikami solidarnymi wówczas wygasa. Wspólnik spółki jawnej, który spełnił świadczenie na rzecz wierzyciela spółki, przestaje być dłużnikiem; staje się natomiast wierzycielem swoich dawnych współdłużników (tak uchw. SN z 28.2.2013 r., III CZP 108/12, OSNC 2013, Nr 9, poz. 107; wyr. SA w Białymstoku z 10.5.2016 r., I ACa 18/16, Legalis).

[Przejdź do księgarni →](#)